

Nr 194.

Av herr **Mossberg m. fl.**, om skrivelse till *Kungl. Maj:t* angående utredning och förslag i fråga om behandlingen av lösdrivare.

Vår tid kännetecknas av en allmän strävan till framåtskridande på alla områden. På det sociala och på det industriella, på det andliga och det materiella utföres ett redligt arbete, vilket allt är avsett att höja individens och nationens skaparekraft och förbättra dess produktiva utvecklingsmöjligheter. Ett lika intensivt arbete pågår även för att undanröja stötestenarna ur de svaga individernas väg, exempelvis arbetet på avskaffandet av rusdryckerna, så att även dessa skola kunna fylla den uppgift i livet vars fullgörande skänker livet dess värde. Man söker på framkomliga vägar ordna bättre och bättre för de fattiga medborgarne t. ex. genom folkpensioneringen, för dessa, vilka ej äro födda med rikedom eller med så spekulativa huvuden, att de kunna skapa sig en oberoende ställning i livet. Staten uppehåller skolor, seminarier och läroverk, där varje medfödd intelligensart kan få utbildning för något visst kall i livet. Med ett ord, stat och kommun giva ut mycket stora summor för att sätta människomaterialet i stånd att skapa nya värden och för att rusta individen till den utvecklingens kamp vari alla borde deltaga.

Mellan städerna, de större samhällena och landsbygden försiggår ett ständigt utbyte av människomaterial i det att från landsbygden till dessa större samhällen går en ständig ström av unga, friska krafter. Arbetsvilliga nyttiga medborgare lockas av dessa samhällens glans och rikedom samt av deras större förmåga att bättre avlöna det produktiva arbetet. Från dessa större samhällen återigen går en *annan* ström ut över landsbygden, men detta är ej av friska krafter, vilka drivas av en sund arbetslust, utan av svaga förfallna odugliga individer, vilka sakna all lust till nyttigt arbete och vilka gemenligen gå under namnet »luffare». Deras arbete består

uteslutande av bettleri. I många fall äro dessa individer landsbygdens plågoris, ty det är ej sällan som dessa samhällets olycksbarn tillåta sig våldgästning, och deras väg betecknas av tjuvnadsbrott, slagsmål och — ibland mord.

Nu föreskriver visserligen lagen av den 12 juni 1855:

§ 1: »Var som sysslolös stryker omkring från ort till annan utan medel till sitt uppehälle, må, där ej omständigheterna ådagalägga, att han söker arbete, behandlas som lösdrivare på sätt i denna lag sägs», o. s. v. I § 2 stadgas: »Den som beträdes med lösdriveri må anhållas av krono- eller polisbetjänt eller tillsyningsman, och varde den anhållne ofördröjligen inställd till förhör, å landet inför ortens kronofogde eller länsman, och i stad inför stadsfiskal. Befinnes vid förhöret sådant fall vara för handen, som i § 1 avses, må den som håller förhöret meddela den anhållne varning, samt för honom uppläsa och till honom överlämna skriftligt besked angående varningens meddelande med skälen härför. Vill den sålunda varnade vidare höras, äger han att, om på landet, hos Konungens befallningshavande, i länet göra personliga eller skriftliga påminnelser inom 14 dagar från varningens meddelande. Sedan förhör hållits eller påminnelser avgivits, som i nästföregående mom. sägs eller ock den därför bestämda tiden till- ändagått utan att den varnade låtit sig avhöra, skall Konungens befallningshavande taga den meddelade varningen under omprövning och om han finner den befogad kungöra den för rikets polismyndigheter.» (Mom. 3).

Dessa bestämmelser äro fullt riktiga för att skydda den olycklige från övergrepp och borde kunna hålla den avsedde individen inom vederbörlig kommun, men de äro mycket illusoriska, ty vad skall den olycklige arbetsovillige göra under dessa mer än 14 dagar? Jo, endast stryka landsvägen och utövande sin förra sysselsättning av — bettling.

Man måste i dylika fall räkna med de långa avstånd man på landsbygden har till polismyndigheten, ofta flera mil, och de av kommunerna någon gång tillsatta tillsyningsmännen känna, liksom allmänheten, medömkan med de olyckliga och låta dem gå oantastade så länge inga uppenbara brott föreligga.

För att befria landsbygdens innevånare från våldgästning av dessa urspårade existenser har man ju i något eller några fall uppfört så kallade »luffarehotell», men exemplet har ej manat till någon vidare efterföljd, ty ett dylikt medel förorsakar ju vederbörande samhälle eller kommun en merkostnad, som man ej utan tvingande skäl påtager sig.

Söker man finna orsaken till att denna ström av urspårade existen-

ser rinner ut från våra större samhällen över landsbygdens flesta delar, så tror man sig finna att rusdryckshandteringen, den av staten tillåtna, är den egentliga orsaken till dessa olyckliga husvilla individers försummade uppfostran och fall. Denna medborgarklass, vilken man vanligtvis betraktar med både förakt och medömkan, den rekryteras ur alla samhällsklasser. Från över- och från underklass, från den rike mannens dörr och från arbetarens bostad kan man följa spåren. De gå från fall till fall, tills landsvägen blir deras enda hemvist och det händer ibland att dessa stackare, då den kallare årstiden nalkas, göra uppenbara brott med avsikt att få mat och husrum under någon månad i — fängelset.

Enligt tillgängliga upplysningar finnes det inom vårt land en här av dessa hemlösa olyckliga individer till ett antal av omkring 17 à 20,000 stycken, vilkas tillstånd ropar högt på samhällets bistånd och hjälp.

Då det från hela vårt lands landsbygd kan styrkas, att dessa arma stackare vandra omkring tiggande om bröd och kläder, torde det även vara bevisat, att våra nuvarande lagar icke äro tillfyllestgörande, ty om de det vore skulle många, för att ej säga de flesta, landskommuner hava frigjort sig från detta plågoris.

I äldre tider tvungos lösdrivarne att taga krigstjänst eller åtminstone tjänst hos adeln. De straffades även med spö, ris och tvångsarbete på fästning eller spinnhus. Den tiden betydde »laga försvar» skydd mot tvångsutskrivning, som vanns genom tjänst hos adeln och senare hos andra personer. Den som ej hade »laga försvar» genom dylik tjänst kallades ända intill år 1885 försvarslös. Först år 1824 avskaffades fullständigt tvångsutskrivning till krigstjänst för lösdrivare.

I vår tid bestämes att: »Har någon efter erhållen varning för lösdriveri, åter ertappats som lösdrivare, eger länsstyrelsen rätt att antingen varna eller ådöma tvångsarbete från en månad till ett år och i svårare fall till 3 år.»

Den som ådömts minst $\frac{1}{2}$ års tvångsarbete får ej inom två år efter lösgivandet utan särskilt medgivande vistas utom den kommun, dit han hör.

Således även nu ett tvång men utan effektivitet.

Man har från fångvårdshåll börjat diskutera frågan om att använda fångarna till torrläggande och uppodlande av våra oerhörda myr- och mossmarker. Kanske skulle denna tanke kunna tagas upp till prövning även i samband med den föreliggande frågan. Kanske skulle man kunna anlägga kolonier där dessa stackare kunna förtjäna sitt bröd, och vänjas vid det produktiva arbetets förmåner, där de kunde på ett fullt effektivt sätt befrias

från sin värsta fiende, rusdryckerna, och så småningom fostras till nyttiga samhällsmedborgare.

Vägarna torde vara flera för lösandet av denna så viktiga fråga, och det är att hoppas, att uppslag kunna finnas, vilka för dessa landsvägens riddare skulle kunna bana en jämnare väg, där även dessa stackare kunna finna huld och skydd.

Vi tillåta oss därför vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda huru vida och i vad mån man på lämpligt sätt skulle kunna tillvarataga de över landsbygden så talrikt förekommande så kallade »luffarna» i avsikt att dana dem till nyttiga samhällsmedlemmar, samt för Riksdagen förelägga de förslag, vartill en dylik utredning kan föranleda.

Stockholm den 26 januari 1914.

Albert Mossberg.

Carl Jansson.

Julius Söderbom.

Bilaga.

Ur redaktör G. H. von Kochs broschyr, »Hem och anstalter för lösdrivare», anføres följande:

»Beräkningar av den nationalekonomiska förlusten som samhället lider av lösdriveri äro naturligtvis svåra att göra, då man ej exakt känner antalet luffare i vårt land. Om emellertid antages att deras antal uppgår till 20,000, att $\frac{1}{4}$ av de samma äro till ordnat arbete oförmögna och att $\frac{1}{4}$ besitter blott halv arbetsförmåga, samt att antalet arbetsdagar pr år utgör 300 och dagsverkens pris enligt den officiella statistiken för 1902 utgör 1,82 kronor i medeltal pr år erhållas följande siffror:

10,000 lösdrivare à 300 dagsv. pr år à 1:82 kronor =	5,460,000
5,000 » » 300 » » » 0:91 kronor =	1,365,000
	<u>Summa kronor 6,825,000»</u>

Sälunda skulle enligt denna kalkyl vårt land göra en årlig förlust av nära 7 millioner kronor på den grund att lösdrivarnas arbetskraft ej tillgodogöres.

Inom vårt land har man i någon mån börjat tillämpa uppfostringsidén och vi hava för närvarande trenne tvångsarbetsanstalter för män, nämligen vid Svartsjö, Karlskrona och Malmö samt för kvinnor vid Norrköping och Karlskrona. Ännu ligger dock idén i sin linda.

I Belgien, Holland och Tyskland är denna idé dock av mycket äldre datum, och under den mångåriga verksamheten, som i berörda syfte bedrives i dessa länder visas att arbetet varit till mycket stor välsignelse därigenom, att många av dessa samhällets parasiter återförts till ordnade förhållanden.

Om man förutsätter att ovan anförda beräkningar skulle vara i huvudsak riktiga så är det ju klart, att staten och landstingen skulle vid ett samarbete i antydd riktning, med anläggande av kolonier inom varje landstingsområde kunna utföra ett uppfostringsarbete, vilket med tiden komme att ersätta sig själv ekonomiskt och moraliskt mångdubbelt.

Ur ovan citerade arbete anföres ytterligare:

»Hur en blivande arbetarekoloni än ordnas, bör den dock betraktas som ett försök. Vi sakna ännu inom vårt land möjlighet att bedöma hur en anstalt av detta slag lämpligast skall organiseras, och vi kunna ej i allo kopiera utlandets åtgärder, då förhållandena hos oss i mångt och mycket äro olikartade med utlandets. Men just denna ovetenhet om hur frågan lämpligast skall kunna lösas, borde mana att snarast möjligt företaga ett försök, som kunde giva oss en god ledning. Det *låtgåsystem* som under långa tider fått härska på detta område, torde varken ur samhällets eller individens synpunkt kunna försvaras. Alltså gäller det att med friska krafter gripa sig an med frågans lösning».

